

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

**ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ
ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я-2023**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З
МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ

30-31 травня 2023 року

Запоріжжя
2023

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Аніщенко Михайло Анатолійович, доцент кафедри соціальної медицини, громадського здоров'я, медичного та фармацевтичного права ЗДМФУ, кандидат юридичних наук, доцент;

Алексєєв Олександр Германович, завідувач кафедри соціальної медицини, громадського здоров'я, медичного та фармацевтичного права ЗДМФУ, кандидат фармацевтичних наук, доцент;

Дічко Ганна Олегівна, старший викладач кафедри соціальної медицини, громадського здоров'я, медичного та фармацевтичного права ЗДМФУ, кандидат юридичних наук.

*За загальною редакцією в. о. ректора
Запорізького державного медико-фармацевтичного університету, доктора
медичних наук, професора,
Заслуженого діяча науки і техніки України
Колесника Юрія Михайловича.*

**П68 Правові проблеми сучасної трансформації охорони
здоров'я:** збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної
конференції з міжнародною участю (м. Запоріжжя, 30-31 травня
2023 р.) / за заг. ред. Ю. М. Колесника. – Запоріжжя : ЗДМФУ,
2023. - 96 с.

У збірнику представлені матеріали тез доповідей, що виражають теоретичні та практичні правові проблеми сучасної трансформації охорони здоров'я. Авторами статей є науковці та практики галузі правознавства та охорони здоров'я з різних регіонів України та з інших держав, колом професійних інтересів яких є правові питання медицини та фармації.

УДК 342.9:614.2

© Видавництво ЗДМФУ, 2023

ЗМІСТ

Алексєєв Олександр Германович, Різник Ольга Іванівна РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ НА ЗДОРОВ'Я	6
Аніщенко Михайло Анатолійович АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	7
Баєва Олена Вікторівна, Зеленцова Світлана Миколаївна, Коваленко Ольга Олександрівна МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ПОДАННЯМ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ	11
Боднарчук Олег Григорович ЩОДО ПРОБЛЕМИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ КОРУПЦІЇ СЕРЕД МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	14
Бондаренко Ольга Сергіївна ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ ЯК СПОСІБ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	18
Бухало Ганна Олексіївна ІНТЕГРАЛЬНИЙ РІВЕНЬ СТАНУ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ: ДЕЯКІ ВІДОМІ ПОКАЗНИКИ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ	20
Бушуєва Інна Володимирівна, Хоменко Катерина Валеріївна ПРАВОТВОРЧИЙ ПРОЦЕС У ВЕТЕРИНАРНІЙ МЕДИЦИНІ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ВЕТЕРИНАРНОГО ПРАВА У ЧАСТИНІ ЗАСТОСУВАННЯ ВЕТЕРИНАРНИХ ПРЕПАРАТІВ ПРОТИМІКРОБНОЇ ДІЇ	24
Гамбург Леонід Самойлович ОБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СТРАХУВАННЯ ЗДОРОВ'Я В ІЗРАЇЛІ ТА МЕДИЧНІ СТРАХОВІ КАСИ: ПРАВОВОЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	25
Дем'янчук Юрій Вікторович АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕЧНИХ УМОВ ПРАЦІ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ УКРАЇНИ	29
Дічко Ганна Олегівна ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВЛК ТА МОЖЛИВІ РІШЕННЯ	31
Каплій Ольга Петрівна ТРАСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	33
Кирбят'єв Олег Олександрович ОСНОВНІ ЗАСАДИ ДОТРИМАННЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЇЇ КОРИСТУВАЧІВ	37

**Король Кристина Валеріївна, Кузьмін Віктор Володимирович,
Кузьміна Марія Олегівна**

**ПРАВОВІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З СІМ'ЯМИ, ЯКІ
ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ** 40

Краснокутський Олександр Володимирович

**ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ЯК ЧИННИК
ОПТИМІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ І ЗДІЙСНЕННЯ МЕДИЧНИХ
РЕФОРМ В УКРАЇНІ** 45

Лисак Віталій Вікторович, Буканов Григорій Миколайович

**ЗАКЛАДИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ЯК СУБ'ЄКТИ ЗДІЙСНЕННЯ
ПУБЛІЧНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО
СТАНУ** 48

Лисенко Тетяна Володимирівна

ВАКЦИНАЦІЯ ДІТЕЙ : ПРАВОВІ АСПЕКТИ НОРМОТВОРЧОСТІ 50

Набок Ангеліна Іванівна

**ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ ТА ВОЄННОГО СТАНУ НА ОРГАНІЗАЦІЮ
МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПРИ РАКУ ГРУДНОЇ ЗАЛОЗИ** 56

Петрихін Валерій Петрович

**ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ЕКОНОМІЧНОГО
АНАЛІЗУ В МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ МІСТА ЗАПОРІЖЖЯ** 59

Петрихін Валерій Петрович

**СОЦІАЛЬНІ ТА ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ПРИ ВИРІШЕННІ ПИТАНЬ
ДОСТУПНОСТІ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ НАСЕЛЕННЮ** 61

Прасов Олександр Олександрович

**РЕАЛІЗАЦІЯ ОСОБАМИ, ЗАСУДЖЕНИМИ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ
ВОЛІ, ПРАВА НА МЕДИЧНУ ДОПОМОГУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ:
ОКРЕМІ ПИТАННЯ** 63

Радутний Олександр Едуардович

**КОРЕЛЯЦІЇ НА ПІДСТАВІ ВЕЛИКИХ ДАНИХ ТА ПРИЧИННІСТЬ В
МЕДИЦИНІ, ФАРМАЦЕВТИЦІ ТА В СФЕРІ ПРАВА** 67

Різник Ольга Іванівна

**МІЖНАРОДНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ
ПАЦІЄНТА** 70

Різник Ольга Іванівна

**СТАНДАРТИ ПРАВА НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ТА ГРОМАДСЬКЕ
ЗДОРОВ'Я В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ СОЦІАЛЬНІЙ ХАРТІЇ** 72

Самілик Людмила Олексіївна

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ДІТЕЙ НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я 74

Скріпкін Сергій Васильович

**ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ ПЕРВИННОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В
УКРАЇНІ ТА СЛОВАЧЧИНІ. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ** 77

Субот Надія Іванівна
ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА
КОНТРАБАНДУ ОРГАНІВ ДЛЯ ТРАНСПЛАНТАЦІЇ ТА ІНШИХ
АНАТОМІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ЛЮДИНИ 83

Таранов Володимир Володимирович
ПРО НЕОБХІДНІСТЬ КООРДИНАЦІЇ ПРОГРАМ НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІАЛЬНА МЕДИЦИНА, ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я» ЗІ
ЗМІНАМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ ГАЛУЗІ ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я 86

**Ткаченко Наталя Олександрівна, Демченко Вікторія
Олександрівна, Литвиненко Ольга Веніамінівна, Маганова Тамара
Валеріївна**

СУЧАСНИЙ СТАН ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В
УКРАЇНІ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ 88

**Тринчук Анастасія Андріївна, Жарлінська Раїса Григорівна,
Березовський Артур Миколайович**

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗРОБКИ ЕФЕКТИВНОЇ
КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НА РИНКУ
МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ НА ОСНОВІ ІНСТРУМЕНТІВ КЛІНІЧНОГО
АУДИТУ 90

норму, сформульовану статтею, де перерахував заходи, які держави-учасниці зобов'язуються вживати для реалізації прав на здоров'я, що включають заходи, необхідні для:

- забезпечення скорочення мертвонародженості та дитячої смертності;
- забезпечення здорового розвитку;
- покращення всіх аспектів гігієни зовнішнього середовища та праці у промисловості;
- попередження та лікування епідемічних, ендемічних, професійних та інших хвороб та боротьби з ними;
- створення умов, які забезпечували б усім у разі хвороби медичну допомогу та медичний догляд.

Таким чином, право на здоров'я людини, закріплене численними міжнародними та регіональними договорами з прав людини, а також національними конституціями всього світу, охоплює не тільки своєчасне і належне надання медичної допомоги. Це право формулює вихідні детермінанти здоров'я, наприклад доступ до безпечних харчових продуктів, харчування та житла, здорових виробничих та екологічних умов, доступу до освіти, інформації в галузі охорони здоров'я, у тому числі сексуального та репродуктивного.

Аніщенко Михайло Анатолійович,

доцент кафедри соціальної медицини, громадського здоров'я, медичного та фармацевтичного права Запорізького державного медико-фармацевтичного університету, кандидат юридичних наук, доцент

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Питання, що виникають в процесі запобігання та виявлення корупції у закладах вищої освіти в сфері охорони здоров'я, безумовно мають свою специфіку.

Вища медична освіта – найбільш інтегрована з практикою галузь освіти. Це є її особливістю і тим, що вирізняє її з-поміж інших видів вищої освіти, що провадяться за іншими галузями знань та спеціальностями. Тому і корупційні ризики у вищій освіті в сфері охорони здоров'я теж інтегровані – об'єднують корупційні ризики вищої освіти і медицини, фармації, реабілітації.

Невіддільною від вищої освіти в сфері охорони здоров'я є і медична та фармацевтична науки, інші науки в сфері охорони здоров'я.

Зокрема, в освітньому процесі актуальним проявом корупції є порушення академічної доброчесності. Порушення академічної доброчесності (академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання, надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання; вплив у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання [1].

Для медичних, фармацевтичних працівників та фахівців з реабілітації, актуальним корупційним проявом (до речі, не віднесеним прямо до корупційного з позицій сучасного українського законодавства) є порушення відповідних обмежень для цієї категорії працівників, встановлених ст. 78¹ Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я». Так, медичні, фармацевтичні працівники та фахівці з реабілітації під час здійснення ними професійної діяльності не мають права:

1) одержувати від суб'єктів господарювання, які здійснюють виробництво та/або реалізацію лікарських засобів, медичних виробів (виробів медичного призначення), допоміжних засобів реабілітації, їх представників неправомірну вигоду;

2) одержувати від суб'єктів господарювання, які здійснюють виробництво та/або реалізацію лікарських засобів, медичних виробів (виробів медичного призначення), допоміжних засобів реабілітації, їх представників зразки лікарських засобів, медичних виробів (виробів медичного призначення), допоміжних засобів реабілітації для використання у професійній діяльності (крім випадків, пов'язаних з проведенням відповідно до договору клінічних досліджень лікарських засобів або клінічних випробувань медичних виробів (виробів медичного призначення), допоміжних засобів реабілітації);

3) рекламувати лікарські засоби, медичні вироби (вироби медичного призначення), допоміжні засоби реабілітації, у тому числі виписувати лікарські засоби на бланках, що містять інформацію рекламного характеру, та зазначати виробників лікарських засобів (торговельні марки);

4) на вимогу споживача під час реалізації (відпуску) лікарського засобу не надавати інформацію або надавати недостовірну інформацію про наявність у цьому аптечному закладі лікарських засобів з такою самою діючою речовиною (за міжнародною непатентованою назвою), формою відпуску та дозуванням, зокрема приховувати інформацію про наявність таких лікарських засобів за нижчою ціною [2].

Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки, затверджена Законом України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки», має розділ 3 «Запобігання корупції у пріоритетних сферах». Згідно пункту 3.7 цього розділу, до означених сфер належать охорона здоров'я, освіта і наука та соціальний захист [3].

Антикорупційною стратегією на 2021-2025 роки визначено наступні проблемні питання у сферах охорони здоров'я, освіти і науки.

Пацієнти та лікарі не отримують лікарські засоби і медичні вироби вчасно та у повному обсязі, зокрема через незавершений перехід до нової системи організації та контролю медичних закупівель, не повністю врегульовані процеси визначення потреб та обліку лікарських засобів.

Пацієнти не отримують необхідне лікування за кордоном, а також під час надання медичної допомоги із застосуванням трансплантації через корупційні практики, обумовлені недостатньою врегульованістю відповідних процедур та непрозорістю обліку.

Електронна система охорони здоров'я є недостатньо інтегрованою з іншими базами даних, що створює можливості для зловживань під час реалізації окремих функцій (зокрема надання виплат унаслідок непрацездатності, проведення профілактичних та обов'язкових медичних оглядів, встановлення групи інвалідності).

Недостатньо прозорі процедури добору кадрів у закладах охорони здоров'я знижують конкуренцію та створюють можливості для проявів корупції при призначенні на такі посади.

Доступ до закладів освіти та перебіг освітнього процесу містять корупційні ризики. Присудження наукових ступенів та присвоєння вчених звань нерідко відбуваються із значним використанням корупційних практик та інших проявів недоброчесності.

У сфері освіти і науки наявні конфлікти інтересів під час формування та реалізації державної політики [3].

До заходів мінімізації корупційних ризиків у закладах вищої освіти в сфері охорони здоров'я, на нашу думку, можуть бути віднесені наступні заходи:

1) включення антикорупційного напрямку до стратегії розвитку закладу вищої освіти в сфері охорони здоров'я, що містить аналіз усіх корупційних ризиків в комплексі (як в освіті та науці, так і в практичній діяльності в сфері охорони здоров'я);

2) регулярне анонімне опитування щодо корупційних ризиків здобувачів вищої освіти, інтернів, пацієнтів, працівників закладів вищої освіти в сфері охорони здоров'я;

3) постійна та систематична антикорупційна освіта у закладах;

4) забезпечення прозорості процедури переведення студентів з контрактної форми навчання на бюджетну;

5) діджиталізація процесу складання академічної заборгованості;

6) забезпечення прозорості та справедливості процедур публічних закупівель;

7) забезпечення прозорості прийому на навчання іноземних студентів;

8) впровадження електронної система поселення у гуртожитки.

Для мінімізації або усунення корупційних ризиків на загальнодержавному рівні необхідно створити та реалізувати чітку Державну антикорупційну програму з конкретними заходами, інструментами, технологіями, виконавцями та строками здійснення.

Список використаних джерел

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

2. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>.

3. Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки: Закон України від 20.06.2022 № 2322-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text>.